אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלהי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם [1]ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה (א)משום דכסתה פניה חשבה לזונה א"ר אלעזר שכסתה פניה בבית חמיה דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מנלן מתמר נביאים דכתיב [2]חזון ישעיהו בן אמוץ מלכים מדוד (א) ואמר רבי לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים הוו [3]היא מוצאת היא מיתוצאת מיבעי ליה א"ר אלעזר לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן בא גבריאל וקירבן היינו דכתיב [4]למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם א"ר יוחנן משעה שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אילמת לדוד מכתם שיצא ממנה דוד שהיה מך ותם לכל דבר אחר מכתם שהיתה מכתו תמה שנולד כשהוא מהול דבר אחר מכתם כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו ללמוד תורה כך בגדולתו (ב) [3]והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותימא ליה מימר (ב)אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש (א)ואל ילבין פני חבירו ברבים מנלן מתמר [3]הכר נא א"ר חמא ברבי חנינא בהכר בישר לאביו (ג)בהכר בישרוהו בהכר בישר [5]הכר נא הכתנת בנך היא בהכר בישרוהו הכר נא למי נא (ד)אין נא אלא לשון בקשה אמרה ליה בבקשה ממך הכר פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני [6]ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני היינו (ז)דאמר רב חנין בר ביזנא א"ר שמעון חסידא (ח)יוסף שקדש ש"ש בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה דכתיב [7]עדות ביהוסף שמו (ג) יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה כיון שהודה ואמר צדקה ממני יצתה בת קול ואמרה אתה הצלת תמר ושני בניה מן האור חייך שאני מציל בזכותך ג' מבניך מן האור מאן נינהו חנניה מישאל ועזריה צדקה ממני מנא ידע יצתה בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים ולא יסף עוד לדעתה אמר שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי משמיה דרב שמואל בר אמי כיון שידעה שוב (ה)לא פסק ממנה כתיב הכא [3]ולא יסף עוד לדעתה וכתיב התם [8]קול גדול ולא יסף: אבשלום נתגאה בשערו וכו': ת"ר אבשלום בשערו מרד שנאמר [9]וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו (וגו') והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך תנא אבן שאנשי טבריא ואנשי ציפורי שוקלים בה לפיכך נתלה בשערו שנאמר [10]ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רוכב על הפרד ויבא הפרד תחת שובך האלה הגדולה (ד) ויאחז ראשו באלה ויותן בין השמים ובין הארץ והפרד אשר תחתיו עבר [שקל ספסירא בעא למיפסקיה] תנא דבי רבי ישמעאל באותה שעה (ה) נבקע שאול מתחתיו [11]וירגז המלך ויעל על עליית השער ויבך וכה אמר בלכתו בני בני [אבשלום] מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני והמלך לאט את פניו ויזעק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני בני הני תמניא (ו) בני למה שבעה דאסקיה משבעה מדורי גיהנם ואידך איכא דאמרי דקריב רישיה לגבי גופיה ואיכא דאמרי דאייתיה לעלמא דאתי [12]ואבשלום לקח ויצב לו בחייו מאי לקח (ט)אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו את מצבת אשר בעמק המלך וגו' א"ר חנינא בר פפא בעצה עמוקה של מלכו של עולם
דכתיב

נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לתוך כבשן האש. כדאמר בפ' הזהב (ב"מ דף נט.) כל היורדין לגיהנם עולין חוץ משלשה ואחד מינייהו המלבין פני חבירו ברבים ואומר נמי (שם נט.) נוח לו לאדם שיבעול ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנלן מדוד ונראה הא דלא חשיב ליה (פסחים דף כה.) בהדי ג' עבירות שאין עומדים בפני פקוח נפש עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים משום דעבירת הלבנת פנים אינה מפורשת בתורה ולא נקט אלא עבירות המפורשות:

יצאת בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים. בשלהי מסכת מכות (דף כג:) מפיק להכי גמירי לה:

דקרב רישא לגבי גופיה. תימה רבי מאיר דאמר בחלק (סנהדרין דף קג:) אבשלום אין לו חלק לעולם הבא א"כ סבירא ליה דקרב רישיה לגבי גופיה ולא סבירא ליה דאייתיה לעלמא דאתי מכל מקום אסקיה משבעה מדורי דגיהנם ואם כן אמאי לא חשיב ליה בהדי אחז ואמציה דאמר (שם קג.) לא חיין ולא נידונין וי"ל דלא חשיב אלא מלכים:

דאייתיה לעלמא דאתי. ואי קשיא הא אמרו בחלק (סנהדרין דף קד.) ברא מזכי אבא אבא לא מזכי ברא כדכתיב ואין מידי מציל אין אברהם מציל את ישמעאל ולא יצחק את עשו אבל הבן מציל את האב כגון יאשיהו שלא מנו את אמון וי"ל משום דאבשלום נטל את שלו בעולם הזה שנהרג במיתה משונה הועילה לו תפלת אביו דומיא דיהויקים דאמר התם שהיה כתוב על גולגלתו זאת ועוד אחרת ונפרע ממנו לאחר מיתה לא מנו אותו ועוד אבשלום לא עבד עבודת כוכבים א"נ מצי למימר הא דאמר אבא לא מזכי ברא היינו משום כבוד האב אין מונעין מלמנותו עם רשעים בלא תפלה אבל תפלה מועלת ודוד התפלל על אבשלום:
ולעולם

אלא ויקריא. למד לבריות לקרות שם כשם ה' אל עולם: **כיצד לאחר שאכלו ושתו.** משלו היו עומדין לברכו לאברהם והוא אומר להם וכי משלי אכלתם: **שכסתה פניה בבית חמיה.** ולא ראה אותה כל הימים שגדלה בביתו לפיכך לא הכיר בה (ז): **אמוץ.** אביו של ישעיהו ואמציה מלך יהודה אחים הוו ואמציה מזרע דוד היה ואמוץ אחיו נביא היה. אלמא נביאים נפיק מינה: **היא מיתוצאת.** הוי משמע לשון הוצאה בעל כרחה. היא מוצאת משמע לשון מאליה: **סימניה.** חותמו ופתילים ומטה. שבא סמאל שהוא שר של אדום וריחקן כדי שתשרף ולא יצא דוד ממנה (המכה את אדום בגיא מלח): **יונת אלם רחוקים.** על עסקי הרחקה שנעשו סימניה רחוקים: **לדוד מכתם.** לאותה (ח) שהיתה ראויה ועומדת לצאת ממנה דוד: **שהוא מך.** עניו: **ותם.** תמים בדרכיו: **מכתו תמה.** מקום מילה שהוא ראוי למכה היה תם ושלם שלא הוצרך לחסרו: **ד"א כשם שבקטנותו.** קודם שמלך: **כך בגדולתו.** לאחר שמלך. ולשון מכתם שהיתה תמה מכתו מתחלתו ועד סופו לא נחסר ענוותנותו ולא נשתנית: **והיא שלחה וגו' לאיש אשר אלה לו.** ולא שלחה לו לאמר ממך אני הרה והרי סימנין שלך: **ותימא ליה מימר.** לשלוח אומר לו שממנו אני הרה ואלו סימניו: **ואל ילבין כו'.** אף זו נוח היה לה לישרף ואל תלבין פניו לפיכך שלחה לו אם יודה ויגלה הוא עצמו את הדבר יגלה ואם לאו תשרף ולא תגלה היא את הדבר: **בהכר בישר אל אביו.** דבר שנצטער בו ובהכר בשרוהו: **מנא ידע.** שממנו היא מעוברת שמא אף אחרים באו עליה: **ויאמר.** בת קול אמרה: **כבושים.** דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אפשר לצאת אלא מיהודה דכתיב (בראשית מט) גור אריה יהודה. כבושים דברי סתר גזירת המלך כמו בהדי כבשי דקודשא בריך הוא למה לך בברכות (דף י.) גבי חזקיה: **כיון שידעה.** שידע בה שהיא צדקת ולשם שמים נתכוונה: **מקץ ימים לימים.** משנה לשנה שנזיר עולם היה ומגלח אחת לי"ב חודש: **דקריב רישיה לגבי גופיה.** שהיה ראשו מובדל רחוק מגופו וקירבו: **שלקח מקח רע לעצמו.** והכי קאמר קרא ואבשלום לקח לו את (ט) המלכה הזאת בחייו ויצב לו את מלכות אשר בעמק המלך: **עצה עמוקה.** של הקב"ה שהוא מלך עולם שגזר על דוד כן במעשה בת שבע: ט)בני
מקיס

תוספות שאנץ

וכי משלי אכלתם הודו וברכו למי שאמר והיה העולם. יש במדרש שלא רצו לברך ברצונם עד שאמר להם אברהם פרעו מה שאכלתם ושתיתם והיה אומר להם שהוא עולה למנין גדול כי היו במדבר והיה טורח גדול להביא שם המאכל והמשתה וכשראו כך כי היה רוצה אברהם שיפרעו הכל אז ברכו הקב"ה שלא ברצונם על מנת שלא יפרעו שום דבר: שכסתה פניה בבית חמיה אע"פ שהיה בלבו שהיא תמר טעה בכך לומר אחרת היא שהרי תמר צנועה היתה. א) ל"א שכיסתה פניה בבית חמיה לא ראה אותה כל הימים שגדלה בביתו לפי' לא הכירה: יצאו כבושין דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אפשר לצאת אלא מיהודה כדכתיב גור אריה יהודה כבושין דברי סתר ל"ה.

א) עי' בהגהות הב"ח דגם בגרס' ל"ל ב' הפירושים.

עין משפט נר מצוה

נט א מיי' פ"ו מהלכות דעות הלכה ח [וסמ"ג ופ"ג מהל' תשובה הל' יד ופ"ג מהל' חובל הל' ז וטוש"ע חו"מ סי' תכ סעי' לט]:

תורה אור השלם

1. וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ: בראשית לח טו
2. חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלָ͏ִם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: ישעיהו א א
3. הִוא מוּצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לּוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה: בראשית לח כה
4. לַמְנַצֵּחַ עַל יוֹנַת אֵלֶם רְחֹקִים לְדָוִד מִכְתָּם בֶּאֱחֹז אֹתוֹ פְלִשְׁתִּים בְּגַת: תהלים נו א
5. וַיְשַׁלְּחוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִוא אִם לֹא: בראשית לז לב
6. וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ: בראשית לח כו
7. עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע: תהלים פא ו
8. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְיָ אֶל כָּל קְהַלְכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי: דברים ה יח
9. וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֶה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְהַלֵּל מְאֹד מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ לֹא הָיָה בוֹ מוּם: שמואל ב יד כה
10. וַיִּקָּרֵא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וְאַבְשָׁלוֹם רֹכֵב עַל הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱזַק רֹאשׁוֹ בָאֵלָה וַיֻּתַּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר: שמואל ב יח ט
11. וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל עֲלִיַּת הַשַּׁעַר וַיֵּבְךְּ וְכֹה אָמַר בְּלֶכְתּוֹ בְּנִי בְנִי אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי אַבְשָׁלוֹם מִי יִתֵּן מוּתִי אֲנִי תַחְתֶּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי: שמואל ב יט א
12. וְאַבְשָׁלֹם לָקַח וַיַּצֶּב לוֹ בְחַיָּיו אֶת מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר אֵין לִי בֵן בַּעֲבוּר הַזְכִּיר שְׁמִי וַיִּקְרָא לַמַּצֶּבֶת עַל שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא לָהּ יַד אַבְשָׁלֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: שמואל ב יח יח

מסורת הש"ס

א) מגילה י:, ב) ב"מ נט. כתובות סז: ברכות מג:, ג) [ברכות מ. סנהדרין מג: פט.], ד) [לקמן לו:], ה) [סנהדרין יח.], ו) [סנהדרין קט:], ז) המכה וכו' מלח ליתא בכ"י, ח) [מ"ב יד], ט) [עיין לעמוד הבא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר ר' לוי: (ב) שם כך בגדולתו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו ללמוד תורה והיא שלחה: (ג) שם יהודה שקדש ש"ש. נ"ב ע"ל פ' אלו נאמרין דף לו ע"ב: (ד) שם הגדולה ויחזק ראשו באלה ויתן: (ה) שם נבקע שעה ראה גיהנם נבקע מתחתיו: (ו) שם תמניא זימני בני למה: (ז) רש"י ד"ה שכסתה וכו' לא הכיר בה ל"א שכסתה פניה בבית חמיה וה"ק אע"פ שהיה בלבו שהיא תמר טועה היה בכך לומר אחרת היא שהרי תמר צנועה היא הס"ד: (ח) ד"ה לדוד מכתם לאותה שהיא ראויה: (ט) ד"ה שלקח וכו' לקח לו את השררה הזאת בחייו:

גליון הש"ס

גמ' בהכר בשרוהו. עיין זה לקמן דף יג ע"ב: שם יוסף שקדש ש"ש. לקמן דף לו ע"ב: רש"י ד"ה מקץ ימים כו' אחת לי"ב חדש. נזיר דף ד ע"א:

מוסף רש"י

שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה. על ידי אותו אשל נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל העולם (בראשית כא לג). שכסתה פניה בבית חמיה. לפיכך לא הכירה עכשיו, שאף בביתו לא ראה פניה שיהא מכירה (מגילה י:). כשהיתה בבית חמיה היתה צנועה לפיכך לא חשדה (בראשית לח טו). אמוץ ואמציה. אמוץ אביו של ישעיה ואמציה מלך יהודה (שם). מנלן מתמר. אע"פ שהיו מוציאין אותה לשריפה לא אמרה להם ליהודה נבעלתי אלא שלחה לו למי שאלה לו אנכי הרה, ואם יודה הוא מעצמו יודה (ב"מ נט.). אע"פ שבאת לישרף לא גילתה הדבר אלא אם כן יגלה הוא ואם לא יגלה נשרפת (כתובות סז: וכעי"ז בראשית לח כה). ואילו בהדיא לא אמרה אלו הסימנים של יהודה הם ולו אני הרה, אלא לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, אם יודה יודה ואם לאו אשרף ולא אלבין פניו (ברכות מג:). יוסף שקדש ש"ש בסתר. שנתייחד עם הערוה והעמיד על עצמו ויכבש את יצרו (לקמן לו:). יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא. על הים כדלקמן (שם, עי"ש בגמ'). זכה ונקרא כולו. שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו של יהודה (שם). **קול גדול ולא יסף.** לא פסק, קול שכינה אינו פוסק (סנהדרין יז.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones